

Sygn. akt I ACa 548/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Maria Kus-Trybek SSA Jerzy Bess (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Katarzyna Rogowska

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa D. S.

przeciwko Z.T.w L.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 13 stycznia 2014 r. sygn. akt I C 1213/09

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem Okręgowym w Krakowie w zakresie rozprawy w dniu 13 stycznia 2014r. i przekazuje sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Sygn. akt I ACa 548/14

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie zaskarżonym wyrokiem z dnia 13.01.2014 r. sygn. I C 1213/09 zasądził od strony pozwanej Z.T. w L. na rzecz powoda D. S. kwotę 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 150.000 zł od dnia 23 lipca 2009 roku do dnia zapłaty i od kwoty 150.000 zł od dnia 12 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty, ustalił odpowiedzialność strony pozwanej za skutki wypadku na przyszłość, zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 15.000 zł tytułem opłaty od pozwu i kwotę 7.086,54 zł tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

Podstawą faktyczną powództwa było żądanie zasądzenia zadośćuczynieni w związku z obrażeniami ciała jakich doznał powód w wyniku wypadku komunikacyjnego, który miał miejsce w Austrii w dniu 17 lipca 2006 r., a którego sprawcą był kierowca ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej u strony pozwanej.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy w zakresie wyboru prawa materialnego wskazał na następujące motywy rozstrzygnięcia:

Prawem właściwym dla rozstrzyganego sporu, wynikającego z czynu niedozwolonego, jest prawo polskie na podstawie przepisu art. 4 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. (wskazanego również przez stronę pozwaną) - dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych – „Rzym II” (Dz. U. UE. L. 2007/199/40), stanowiącego „jeżeli niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej prawem właściwym dla zobowiązania pozaumownego wynikającego z czynu niedozwolonego jest prawo państwa w którym powstaje szkoda niezależnie od tego w jakim państwie miało miejsce zdarzenie powodujące szkodę, oraz niezależnie od tego w jakim państwie lub państwach występują skutki pośrednie tego zdarzenia.”, w związku z odesłaniem uczynionym w art. 33 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432). Cytowany przepis rozróżnia więc miejsce w którym powstaje szkoda od miejsca w którym następuje zdarzenie wywołujące szkodę (choć czasami mogą się one pokrywać). W przypadku powoda, żądającego zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, podlegającymi naprawieniu są uszczerbki, wynikające z uszkodzenia ciała oraz rozstroju zdrowia, które polegają na fizycznych dolegliwościach i psychicznych cierpieniach bezpośrednio lub pośrednio wywołanych tym stanem. Szkoda jest związana ściśle z osobą powoda, który jest obywatelem Polski, w Polsce mieszka i tu w Polsce odczuwa dolegliwości i skutki związane z wypadkiem. W Polsce więc powstaje szkoda.

Charakter tych uszczerbków sprawia, że co do zasady mają one charakter co najmniej okresowy, jeżeli nie trwały lub długotrwały, i powstają nie w chwili zaistnienia zdarzenia wyrządzającego szkodę, ale w momencie (możliwości) uświadomienia sobie przez poszkodowanego ujemnych skutków zdarzenia w postaci fizycznych i psychicznych cierpień. Skoro względem powoda te ujemne skutki trwają nadal i powód mógł zdać sobie z nich sprawę dopiero po odzyskaniu świadomości po powrocie do Polski, to miejscem powstania szkody, o którym mowa w art. 4 ust. 1 rozporządzenia Rzym II, jest Polska, co uzasadnia stosowanie jako właściwego prawa polskiego. Gdyby jednak nawet przyjąć iż zastosowanie mają przepisy prawa austriackiego – to jak wskazują obie strony na jego treść – (art. 1325 ABGB, 1293 ABGB) ustawodawstwo to również posługuje się pojęciem zadośćuczynienia i szkody oraz art. 273 ABGB – który kwestie wysokości zadośćuczynienia pozostawia uznaniu sędziowskiemu. Zauważyć też trzeba niekonsekwencję stanowiska strony pozwanej która wskazując na przepis art. 4 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. jako podstawę zastosowania prawa austriackiego sugeruje ale tylko co do oceny zakresu odpowiedzialności sprawcy – jako łagodniejszego dla niego (bo trzeba by mu wykazać winę par.1323 i 1324 ABGB), ale już nie co do wysokości zadośćuczynienia bo to zdaniem strony pozwanej winno być ustalone w oparciu o polskie kryteria, polskie realia a nie austriackie (według których powód mógłby otrzymać jeszcze wyższą kwotę adekwatną do austriackich realiów).

Niniejszy wyrok w całości zaskarżyła apelacją strona pozwana, zarzucając naruszenie:

przepisów postępowania mających wpływ na treść wyroku i nieważność postępowania, a to art. 149 § 2 k.p.c. i art. 9 k.p.c. - poprzez przeprowadzenie rozprawy w dniu 13 stycznia 2014 bez powiadomienia o tym terminie stron postępowania, na której to rozprawie opinię uzupełniającą składał biegły sądowy, a następnie wydano wyrok i tym samym uniemożliwienie pozwanemu zadawanie pytań biegłemu i uczestniczenia w składaniu opinii ustnej, jak również uniemożliwienie złożenie stosownych wniosków wobec osobliwego stwierdzenia biegłego „że reprezentuje również innych biegłych”- co stanowi o nieważności postępowania z powodu pozbawienia pozwanego możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt. 5 k.p.c.)

Dodatkowo z ostrożności zaskarżonemu wyrokowi zarzucono naruszenie

A : prawa materialnego, a to:

1. art. 4 ust 1 rozporządzenia (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11.07.2007 dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („ Rzym II”) oraz art. 31 par. 1 ustawy prawo prywatne międzynarodowe- na skutek błędnego uznania, że w niniejszym postępowaniu ma zastosowanie prawo polskie - gdy tymczasem ma zastosowanie prawo austriackie - gdyż na terenie Austrii nastąpiło zdarzenie będące źródłem zobowiązania oraz na terenie Austrii nastąpiła szkoda powoda;

2. § 1323, § 1324, § 1304 Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, w skrócie ABGB, w polskiej literaturze nazywany czasami jako powszechny kodeks obywatelski austriacki kodeks cywilny - przez niezastosowanie tych przepisów i uznanie żądania pozwu za zasadne pomimo, że sprawcy wypadku nie można zarzucić działania umyślnego lub rażącego niedbalstwa (oślepiło go słońce, nie naruszył reguł ruchu drogowego np. przez niedozwoloną prędkość pojazdu którym kierował), a powód w sposób znaczący przyczynił się do przedmiotowego wypadku (zatrzymał się na pasie ruchu , nie rozłożył trójkąta ostrzegawczego)

3 – 5. art. 362 k.c., art. 4421 k.c., art. 445 § 1 k.c.

B. naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a to:

art. 233 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 286 k.p.c., art. 189 k.p.c.

Na tej podstawie strona pozwana wniosła o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości z powodu nieważności postępowania, zniesienie postępowania przed Sądem I Instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji;
2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, w wysokości według załączonego spisu kosztów,

ewentualnie wniosła o :

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, w wysokości według załączonego spisu kosztów;
2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za II instancję w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, w wysokości według załączonego spisu kosztów.

Powód wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zarzuty podniesione przez stronę pozwaną w zakresie naruszenia przepisów postępowania skutkujących nieważnością postępowania są oczywiście uzasadnione. Dlatego też Sąd Apelacyjny na mocy art. 386 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem Okręgowym w Krakowie w zakresie rozprawy w dniu 13 stycznia 2014 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz na mocy art.108 § 2 k.p.c. do rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Mając na względzie podniesiony zarzut dotyczący zasadności wyboru prawa materialnego mającego zastosowanie w niniejszej sprawie, Sąd Apelacyjny uchylając zaskarżony wyrok uznał za celowe odniesienie się do apelacji również w tym zakresie.

W tym kontekście istotne jest zestawienie daty zdarzenia – czynu niedozwolonego, będącego podstawą odpowiedzialności strony pozwanej za ubezpieczonego, to jest daty **17 lipca 2006 r., z datą obowiązywania przepisów prawa materialnego.**

Sąd I instancji odwołał się do przepisu kolizyjnego określonego w ustawie z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. z dnia 15 kwietnia 2011 r.), a konkretnie art. 33, zgodnie z którym prawo właściwe dla zobowiązania ze zdarzenia niebędącego czynnością prawną określa rozporządzenie (WE) nr 864/2007/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych („Rzym II”) (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, str. 40).

W ocenie Sądu Apelacyjnego brak jest podstaw do stosowania tej normy kolizyjnej, albowiem po pierwsze zgodnie z art. 81 tej ustawy wchodzi ona w życie po upływie 30 dni od dnia jej ogłoszenia. Tak więc nie można je stosować do stanów faktycznych z daty wcześniejszej. Niezależnie od tego zgodnie z art. 31 rozporządzenia „Rzym II” stosuje się je do zdarzeń powodujących szkodę, które wydarzyły się po jego wejściu w życie. Rozporządzenie nie określa natomiast momentu swojego „wejścia w życie” i tym samym zgodnie z art. 254 ust. 1 TWE (obecnie art. 297 TFUE) weszło w życie 20 dnia po publikacji w Dz. Urz. UE z 31.07.2007, czyli 20 sierpnia 2007 r. Mogłoby się więc wydawać, że rozporządzenie powinno być stosowane już w odniesieniu do zdarzeń, które miały miejsce po 20 sierpnia 2007 r. W prawie unijnym odróżnia się jednak moment „wejścia w życie” od momentu „rozpoczęcia stosowania”. W art. 32 rozporządzenia „Rzym II” wskazano, że chwilą „rozpoczęcia stosowania” rozporządzenia jest 11 stycznia 2009 r. Należy więc przyjąć, że rozporządzenie należy zastosować w przypadku zdarzeń, które nastąpiły po tej późniejszej dacie. Wszelkie wątpliwości rozstrzygnął TSUE w wyroku z dnia 17 listopada 2011 r. w oparciu o wnioski o orzeczenie prejudycjalne brytyjskiego Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie Homawoo v. GMF Assurance SA. Teza orzeczenia TSUE jest następująca: art. 31 i 32 rozporządzenia (WE) nr 864/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. dotyczącego prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (Rzym II) w zw. z art. 297 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy ma obowiązek stosować to rozporządzenie jedynie do zdarzeń powodujących szkodę, które wydarzyły się po dniu 11 stycznia 2009 r., ani dzień wytoczenia powództwa odszkodowawczego, ani dzień ustalenia przez sąd rozpatrujący sprawę prawa właściwego nie mają wpływu na określenie zakresu zastosowania tego rozporządzenia w czasie.

Reasumując, brak jest podstaw do stosowania przepisów rozporządzenia „Rzym II” w niniejszej sprawie, a zatem oceny wykładni art. 4 ust 1 tego rozporządzenia dokonanej przez Sąd I instancji jest tym samym bezprzedmiotowa.

Kolejną kwestią wymagającą omówienia jest ewentualna możliwość stosowania przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych („Rzym I”) (Dz. Urz. UE L 177 z 4.07.2008, s. 6–16, z późn. zm.)

Polska, która zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 5 ust. 2 Traktatu akcesyjnego zobowiązała się do przyjęcia Konwencji rzymskiej, podpisała Konwencję akcesyjną z dnia 14 kwietnia 2005 r., na mocy której przystąpiła do Konwencji oraz do jej Pierwszego i Drugiego Protokołu w sprawie jej wykładni przez ETS. Związanie się Konwencją akcesyjną wymagało ratyfikacji w trybie określonym w art. 89 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, tj. za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie. Na podstawie ustawy ratyfikującej z dnia 22 września 2006 r.²³ Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikował tę Konwencję dnia 28 marca 2007 r.

W stosunku do Rzeczypospolitej ta Konwencja rzymska wraz z protokołami weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2007 r. Tekst tej Konwencji rzymskiej w języku polskim został opublikowany w Dzienniku Ustaw dopiero 22 stycznia 2008 r.²⁴ Zgodnie z oświadczeniem rządowym Konwencja rzymska może być więc stosowana na terytorium Polski od dnia 22 stycznia 2008 r.

Tak więc również z tego powodu nie można jej uregulowań stosować do stanów faktycznych sprzed tej daty.

Brak jest również podstaw do stosowania Konwencji o prawie właściwym dla wypadków drogowych sporządzonej w Hadze dnia 4 maja 1971 r., z uwagi na regulacje negatywne zawarte w art. 3 tej konwencji, zgodnie z którymi: Niniejszej konwencji nie stosuje się do odpowiedzialności za cudze czyny, z wyjątkiem odpowiedzialności właściciela lub posiadacza pojazdu (pkt 3); roszczeń oraz roszczeń regresowych instytucji ubezpieczeń społecznych lub roszczeń przeciwko takim instytucjom; takich roszczeń innych podobnych instytucji i publicznych samochodowych funduszy gwarancyjnych oraz zwolnienia od odpowiedzialności przewidzianego przez prawo, któremu podlegają te instytucje (pkt 6).

W tej sytuacji należy odwołać się do obowiązującej w chwili zdarzenia - to jest w dniu **17 lipca 2006 r.** - ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. - Prawo prywatne międzynarodowe, dalej jako: „p.p.m.” (Dz. U. Nr 46, poz. 290 ze zm.), które określa prawo właściwe dla międzynarodowych stosunków majątkowych w zakresie prawa cywilnego. Zgodnie z art. 31 § 1 tej ustawy zobowiązanie nie wynikające z czynności prawnej podlega prawu państwa, w którym nastąpiło zdarzenie będące źródłem zobowiązania. W wypadku uznania, że powód wywodzi roszczenie z czynu niedozwolonego i ustalenia, że czyn ten popełniony został Austrii, co oznacza, że prawem właściwym jest prawo obowiązujące w Austrii. (art. 31 § 1 p.p.m.), koniecznym staje się sprawdzenie, czy w prawie austriackim nie ma norm kolizyjnych odsyłających do innego prawa obcego.

Ta kwestia zatem będzie zatem również przedmiotem oceny Sądu I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Dlatego też Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na mocy art. 386 § 2 k.p.c. i art.108 § 2 k.p.c.